

УТИСКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ В ПЕРІОД ПАНУВАННЯ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ТА СРСР

Колядич О. І.,

кандидат економічних наук, доцент,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»,

e-mail: a_kolyadich@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8166-5263>

Мусієнко Є. О.,

студент, ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»,

e-mail: lisa.musienko@gmail.com

Тези присвячено дослідженню способів та інструментів нищення української церкви на українських землях. Акцентовано наслідки такого ставлення імперської влади до української церкви для української культури та стану суспільства.

Вперше утискання української церкви було помітно наприкінці 17 століття за часів правління Петра 1, а саме у 1687 році була висунута вимога українській церкві про подальше приєднання до московської.

З цього часу в Україні впроваджують невідомі їй, але типові для Московського царства, публічні покарання священників, хабарництво і доносительство, жорстокі покарання дітей. Наслідком цієї деморалізації, разом з політикою зросійщення і зневаги до рідної мови, стало стрімке падіння усвідомленої релігійності в Україні - цей процес чим далі заглиблювався, позбавляючи побожну Україну гідних пастирів і пастви.

Вже у 1720 році Петро 1 видав наказ про переведення церковних книг написаних українською на російську для того, щоб "дабы ... особливого наречия в оных не было"^[1]. З цього періоду і почалося обмосковлення українських церковних книг.

У 1731 році, коли при владі вже Анна Іоанівна, був заповаджений указ про вилучення книг української печаті з церков для того, щоб "науки вводити на собственном российском языке"^[2].

За часів правління Катерини 2 українські церкви почали повністю позбавляти автономії. Синод заборонив вживати титул "Митрополит Київський, Галицький і Малої Росії", а тільки - "Митрополит Київський і Галицький". Окремі єпархії в Україні переведені в безпосереднє підпорядкування Синоду Руської Церкви. Таким чином, в Україні з'явилася власне Російська Церква, як інструмент колоніальної влади для денационалізації корінного населення України.

Катерина II почала масове впровадження російської мови в українські церкви, вона наказувала проводити служіння виключно російською мовою.

У 80-х роках 18 століття Катерина 2 видає закон про конфіскацію українських земель церкви та монастирів, внаслідок чого на території України було закрито 46 монастирів, які проводили велику культурно-освітню роботу, містили школи і лікарні, допомагали обездоленным.

Цим завдано болючого удару не тільки по культурі й освіті, а й по Церкві, оскільки духовенство цілком втрачала автономію, не могло існувати без допомоги держави, і потрапляло в повну залежність від світської влади. Захисника Церкви святого митрополита Арсенія (Мацієвича) в 1767 році за наказом цариці після важкого наруги таємно замурували в кам'яному мішку Ревельської в'язниці, позбавивши навіть власного імені (його назвали "Андрій Враль").

Далі до влади прийшов Павло 1, який у 1800 році наказав будувати церкви в Україні виключно в московському синодальному стилі і заборонив будувати церкви в стилі козацького барокко. До сьогодні більшість українців не знають особливостей свого національного храмобудування, яке формувалося століттями, відшліфувавши десятки самобутніх національних стилів. Нав'язавши Україні чужі для неї канони краси, наш народ позбавили свого святого наряду, одночасно руйнуючи одну за одною і наші споконвічні богослужбові традиції. І зараз, замість відродження неповторної культури українського храмобудування, в Україні будують сотні церков позбавлених не тільки певного національного стилю, але і будь-якого смаку.

За часів правління Олександра 3 була ведена заборона на промову церковної мови українською, а саме у 1881 році.

Значно раніше за інші регіони на Київщині розпочався наступ карально-репресивних структур на священнослужителів та віруючих Української Автокефальної Православної Церкви. Коли на початку вересня 1929 р. секретний відділ ДПУ повідомив про підготовку до операції щодо нейтралізації УАПЦ «у зв'язку зі зростаючою антирадянською активністю церковників-автокефалістів, а також із ліквідацією контрреволюційної організації Союз визволення України», у Київському та Тульчинському округах операцію частково вже було проведено і заарештовано понад 40 священників та мирян^[3].

Значних утрат у духовній сфері зазнала Київщина внаслідок масових каральних операцій зі знешкодження так званої церковно-сектантської контрреволюції в регіоні. В боротьбі за формування атеїстичного суспільства були ув'язнені та загинули понад 1100 віруючих.

Ідеологічний наступ більшовиків на Українську автокефальну православну церкву (УАПЦ) у 1920–1930 рр. був зумовлений будівництвом атеїстичної держави та спробою знищити Церкву як єдину в підрадянській Україні інституцію, що втілювала національні прагнення до духовної незалежності від Москви.

«До Вітчизняної війни в Україні залишалось не так багато взагалі церков усіх орієнтацій. В період німецької окупації їх виникло не менше того, скільки було до Жовтневої революції»^[4].

З квітня 1945 року по березень 1946 року відбулася ліквідація Української Греко-Католицької Церкви як носія української національної ідеї та підпорядкування її Російській православній церкві.

Після розпаду СРСР за часів правління Леоніда Кравчука відбулася культивування російської мови у церквах, монастирях та храмах, в найбільших святинях України поширюють агресивно-антиукраїнські листівки, жахаються

всього українського. У 1993 році відбувся протест проти того, що через дії у 1992 році що описані вище – занепало українське видавництво книг, підручників для навчання, кіно та театр досягли найнижчої точки свого існування, але процвітали видання що публікували шовіністську літературу, порнографію.

Починаючи з листопада 2005 року у церквах так би мовити - «Української» Православної Церкви Московського Патріархату поширюють сепаратистські листівки; священники, порушуючи Конституцію, навіть в день виборів агітують паству голосувати за проросійського кандидата. У народі УПЦ МП отримує назву ФСБ МП (Федеральна Служба Безпеки Московського Патріархату).

Отримання 6 січня 2019 року православною церквою України Томосу про автокефалію є великим надбанням не лише Української церкви, а й всього українського народу.

Список використаних джерел:

1. Куземська Г. В. *Нездоланна Україна : Хроніка нищення української Церкви, мови, культури, народу / Ганна Куземська.* — К.: Фенікс, 2014. — 5 с.
2. Ченцов В.В. *Політичні репресії в Радянській Україні...* — С. 275.
3. *Центральний державний архів-музей літератури та мистецтва України (далі — ЦДАМЛМ України), ф. 127, оп. 1, спр. 314, арк. 5.*
4. *Акція руйнування православних церков на Холмиціні і Південному Підляшші.* — <http://www.kholm1938.net/index.html>
5. Мансветов Г. *Как у нас правились церковные книги.* — Москва, 1883.